

Pěchota u nás a v cizině.

Kapitán děl. Karel Gruncel:

Všeobecnosti z německých zkušeností v horské válce v Macedonii 1917.

(Podle německých pramenů.)

Charakteristika oblasti bojů.

Boje 11. německé armády v Macedonii byly vedeny v holé horské a chudé krajině, jejíž vrcholky a hřebeny dosahují výšky od 800—1000—1500 m. Nejvyšší hory Peristeri a Kajmakčalan dosahují výšky 2500 m, mají tudíž již ráz velehorský.

Horská pásma jsou většinou holá, jen zčásti pokrytá pastvinami a nízkými křovisky. Dlouhé horské hřebety se střídají s příkrými skalisky. Široká údolí a hluboké vodní výmoly přetínají na mnohých místech tuto horskou pustinu. Četné dominující kopce a hřebety umožňují daleký výhled. Je tu však také velmi mnoho vysokých a srázných stěn, které zase výhled znemožňují a omezují výstřel jen na nejbližší vzdálenost. Ostré skalnaté hřebety se tu střídají s širokými a hlinitými, ve vyšších polohách místy i bažinatého rázu. Mezi horskými hřebety se asi ve výšce 600 m prostírá rovina bitoljská, což je vlastně naplavenina řeky Karasu (též zv. Crna reka — přítok Vardaru) a četných menších říček do ní se vlévajících. Zbytky lesů jsou téměř zcela zničeny. Jen na obou křídlech 11. něm. armády bylo trochu lesů, zato však na větší části tehdejší fronty nebylo vůbec porostu. Osady jsou tu velmi chudé, chaty uplácené z bláta a z hlíny. V celém kraji bylo jen velmi málo kamenných kostelíků a kamenných staveb. Proto také ubytování bylo tu velmi obtížné a vojska musila téměř vždy tábořit pod širým nebem. Jediným místem v celé oblasti s větším počtem zděných domů byl Prilep.

Klima v údolí je poměrně mírné, ale zato na horách velmi drsné, s častými mlhami. Dlouho trvající deště a vánice na horách byly velkým nepřítelem vojsk. Rozdíly teploty mezi dnem a nocí jsou veliké.

Přísuny a zásobování.

Úžasně obtížné dopravní poměry vtiskly bojům v Macedonii zcela jiný ráz, než měly boje na jiných frontách. Každý přesun jednotek musil být nejprve přezkoušen, zda bude možno postupující jednotky vůbec zásobovat. Německá armáda byla stále mnohem blíže zásobovací základny nepřátelské než základny vlastní, která byla na

železniční trati vedoucí z Bělehradu do Soluně. Pravé křídlo armády však bylo vzdáleno od trati na sedmidenní, levé křídlo na čtyřdenní pochod. Mezi tratí a oběma křídly byly vysoké horské hřebeny s několika úzkými průsmyky. Lze si z toho udělat představu, jak veliké obtíže měla německá vojska při zásobování. Bylo nutno vybudovat za tím účelem několik polních a lanových drah, aby alespoň nejnnutnější zásobování nevázlo. Střelivo a ženijní materiál se dopravoval zprvu na nákladních autech, ale jakmile nastaly deště, proměnily se cesty v moře bezedného bláta a automobilní doprava byla znemožněna. Automobilní doprava musila být nahrazena velmi zdlouhavou dopravou soumarskou a na malých a lehkých selských vozech tažených hovězím dobyt看em.

Získané zkušenosti.

Veškeré zkušenosti získané z bojů v Macedonii potvrzují veliký význam dominujících výšin v horách. Tvoří klíč každého postavení, jsou útočným cílem protivníka a tím i těžištěm bojů. Kdyby se tehdy bylo podařilo nepříteli vzít, obsadit a udržet dominující body, kdyby na nich byl mohl zřídít své pozorovatelné, byl by býval odpor v nižších polohách a v údolích brzy zlomen. Obránce — tehdy 11. německá armáda — musila si proto nejprve důležité dominující body zjistit, vybudovat na nich dobré polní opevnění a obsadit je nejlepšími jednotkami. Očekávané mohutné soustředění dělové palby na tyto body ovšem nedovolovalo, aby byly početněji obsazeny. Tentýž význam jako jednotlivé dominující body mohou mít i celé horské hřebty. Probíhaly-li kolmo k nepřátelské frontě, stávalo se často, že se na ně nepřítel propracoval dříve a zlomil bez boje odpor v nižších polohách anebo v údolích. Boj o hřebeny a vrcholky byl vždy obtížný, poněvadž vyžadoval, aby velitelé měli stále jasnou představu o situaci vlastní i nepřátelské. Protějškem bojů o dominující body a hřebty byly boje o průsmyky a soutěsky, k nimž došlo vždy tehdy, probíhaly-li horské hřebeny kolmo na směr nepřátelského postupu. Leč i tu mělo obsazení dominujících výšin rozhodný význam, hlavně u těch, které uzavíraly nejbližší okolí průsmyku. Tehdy převládal také stále názor, že se útočník musí snažit, aby se skrytým postupem v údolích a roklinách dostal do boků a do týlu obránce, který ovládal dominující hřebty. Z toho důvodu platila také zásada, že veškeré okolní skryté přístupy k průsmykům (rokliny, údolí) musí být obráncem dobře se všech stran zajištěny. To se také u 11. armády několikrát osvědčilo.

Útok na nepřátelské obranné postavení, vybudované na dominujících bodech a hřebtech, není tak beznadějný, jak se na první pohled zdá. To potvrdily rovněž boje 11. německé armády. Pod ochranou mohutné soustředěné dělové palby může se útočící pěchota zcela dobře propracovat až na nepřitele, ovšem při důkladném využití všech roklí, balvanů atd., aby se vyhnula účinkům palby obráncových zbraní. Je nutno počítat s tím, že se obránce nemůže na holých svazích dlouho udržet a že rozhodující musí být teprve boj o hřeben. Musí proto pamatovat na zálohy, které je nutno přisunout skryté až pod hřeben, aby mohly ihned zasáhnout při protiútoky nepřátelské pěchoty.

Veliký význam v horách u všech zbraní má pečlivě provedený průzkum. Bez všeobecné znalosti kraje nemůže žádný velitel uvažovat o výkonech vlastních i nepřátelských jednotek. Mapy, které měli němečtí velitelé, nebyly úplné. Nebylo tudíž možno na ně spoléhnout, a proto se každá volba postavení, přesun atd., musil nejprve prozkoumat v terénu. Je přirozené, že to vyžadovalo mnoho času, námahy a mnoha osob, které byly určovány pro průzkum. Ale bylo toho potřebí, neboť se ukázalo, že špatně zvolené postavení nebo cesta poškodily jednotky v daleko větší míře, a co hlavní, zmenšovaly důvěru vojsk ve velitele. Je nutno též připomenout, že se dojem o terénních poměrech v horách stále mění. S jednoho bodu vypadá terén docela jinak,

než díváme-li se na něj s bodu druhého. Z toho vyplývá, že v horách nikdy nepostačí průzkum provedený jen s jednoho místa.

Na čas a prostor musíme brát v horách zcela jiné měřítko než v rovině. Časté a příkré stoupání a klesání, obtížné svahy a úzké horské stezky ztěžují pohyb pěchoty, dělostřelectva a dodávání rozkazů (hlášení) pomocí spojek. Uplyne často mnoho hodin, než se zdolá vzdálenost jen několika kilometrů, odměřená přímo na mapě. Nesmíme zapomínat ani na ohromnou tělesnou námahu vojáků, zatížených ještě výstrojem a výzbrojí, a to speciální pro hory. A proto veškeré vydané rozkazy musí být dobře uváženy a promyšleny. Časté změny rozkazů působí na vojska v horách velmi neblaze.

Noc a časté mlhy v horách jsou výhodné pro bojové operace. Mohou útočníku prospět někdy mnohem více než i silné zálohy. Vyžadují ovšem zvýšené bedlivosti. Protivník, jenž své území dobře zná, je ovšem při nočních operacích ve větší výhodě. Proto musí být veškerá zajišťovací opatření provedena velmi důkladně, aby- chom náhlými výpady nepřítel nebyli překvapeni.

Ačkoliv jsou noc a mlha v horách výhodné pro bojové akce, jsou zase na druhé straně nevýhodné při větších přesunech a pochodech.

V horách je nutno klást důraz více než kde jinde na iniciativu všech velitelů. Při obtížích v poměrech komunikačních je nutno počítat v boji s velkým prodlením při dodávání rozkazů (hlášení). Vyšší velitelé musí tudíž své rozkazy vydávat včas, aby podřízení velitelé mohli alespoň v jejich duchu jednat iniciativně. Iniciativu v horách nutno vyžadovat i od každého vojáka.

Nepřehledný a na komunikace chudý horský terén má vliv na boj a člení jej na dílčí akce. Zásobovací zdroje a trény bývají i několik dní odloučeny od svých jednotek. S touto okolností se musí v horách počítat. Přísná a při tom příkladná kázeň velitelů a mužstva je zde jednou z hlavních podmínek zdaru. Zkušenost ukázala, že se právě v horách nejvíce a nejčastěji odehrávala dramata kamarádství a obětování, která jsou a budou vždy zářivým vzorem. Vánice a sněhové bouře, mrazivé zimy, hluboké propasti, tmavé a mlhavé noci atd. jsou v horách stálými průvodci vojáka.

Kázně a oddanosti v horách je třeba dosíci osobitými způsoby, a v tom tkví právě kus velitelského umění. Osobní příklad velitele se právě v horách uplatňuje nejvíce. Pro útvary bojující v horách je potřebí zvlášť vynikajících velitelů, kteří rozumějí mužstvu a za nimiž mužstvo jde. V horách se neuplatňují velitelé, kteří svou autoritu mají podepřenu jen bezohlednou přísností.

Důležitou věcí v horách je spolupráce se sousedy. Vzájemný styk je ovšem podmínkou této spolupráce. Komunikační poměry v horách znemožňují však nutné a častější osobní schůzky sousedních velitelů, aby se dohodli o vzájemné spolupráci. Leč jakmile je to jen trochu možno, je nejlépe, vejdou-li sousední velitelé ve vzájemný osobní styk, který má právě v horách velikou cenu. Selže-li telefonické nebo optické spojení (což se stává v horách velmi často), musí být postaveni na vhodných místech pozorovatelé, aby bylo udrženo alespoň zrakové spojení se sousedy. Osvědčily se také dobře zvláštní signální hlídky, vyslané k sousedům. Hlídky signalisovaly ihned vše, co se u sousedů stalo.

Všeobecné předpisy, platné o budování obranného postavení, platí v plné míře i o obraně v horském terénu. Rozumí se samo sebou, že různé tvary kopců budou vyžadovat v jednotlivých případech i přizpůsobení obranné trasy. Je na bíte dni, že trasy musí být voleny tak, abychom zamezili nepříteli snadný přístup se všech stran.

Nejúčinnějším prostředkem jsou kulomety, umístěné tak, aby mohly působit bočnou palbou. Poněvadž obrana nesmí být slepá, musí být přední zákopy voleny na

přivrácených svazích anebo na hřebenu. Kupředu vybudované sapy (k stanovištím polních stráží) se neosvědčily, neboť byly brzy nepřítelem zjištěny a rozstříleny. Souvislý zákop je výhodnější. Přední zákopy nesmějí být ovšem hustě obsazeny vzhledem na možné soustředění palby nepřátelského dělostřelectva. Obsadí se proto jen strážemi, pro něž vybudujeme úkryty. Zákop hlavního odporu je radno umístit za hřebenem. Každá jednotka, rotou počínaje, má mít blízko za svým postavením zálohu. Rozčlenění obranného postavení do hloubky má v horách velikou důležitost. Ne příliš velké kaverny v skalách jsou v horách nejlepšími úkryty. Strmé svahy v horách zmenšují značně výstřel zbraní. Velký význam má bočná palba.

Boj o předpolí obranného postavení v horách má velikou důležitost. Činnost patračů a průzkumných hlídek je v horách velmi cenná. V útoku i v obraně mohou někdy malé úderné skupinky vybraných mužů lépe využít terénu a udělat víc než celé — schematicky utvořené — rojnice.

Podáří-li se nepříteli proniknout do obranného postavení, je velmi účinný okamžitý protiútok záložních jednotek (čet a rot), které musí být umístěny blízko za linií hlavního odporu. Okamžitý protiútok nebyl nikdy v horách tak obtížný, poněvadž útočník vzhledem k terénním obtížím nepronikl nikdy s čerstvými a početnými silami, nýbrž slabšími a unavenými jednotkami, které byly pak zesilovány. Velká iniciativa velitelů, rot a čet je při tom žádoucí.

Činnost záloh v hornatém terénu, chudém na komunikace, je velmi omezena. Poněvadž horské hřebety na Balkáně směřují většinou od severu k jihu, byly veškeré pohyby a přesuny záloh do stran velmi ztíženy. Zálohy, které v horách nejsou připraveny v dostatečné blízkosti ohroženého místa, zasáhnou zpravidla již pozdě.

Kulomety mají v horské válce veliký význam. Nepřehlednost a různá členitost terénu má podstatný vliv na použití jich. Jejich bočná palba je nejcennější. Ovšem někde bude nutno jich použít i k čelní palbě (na př. k uzavření roklí a p.). V horách je oprávněno častější použití i jednotlivých kulometů, tedy nikoli „nedělitelných družstev“. V nepřehledném terénu může ukázat teprve boj, která místa jsou ohrožena. Proto musí mít i kulometné jednotky určité zálohy, které by ihned zahájily činnost při ohrožení určitých míst.

Vhodným doplňkem palby pěchotních zbraní v horském terénu jsou minomety střední a lehké. Těžké minomety se pro malou pohyblivost v horách nehodí. Granátomety jsou v horách rovněž velmi výhodné. Ruční granáty se v horách osvědčily rovněž, ač při jich použití bylo třeba dbát určité opatrnosti. Normální polní děla se v horách neosvědčila pro příliš rasantní dráhu střel. Nejlépe vyhovovaly 10 cm horské houfnice rakouské. Byly pohyblivé, zakřivená dráha střel vyhovovala téměř všude a jejich dostřel byl dobrý. S výhodou bylo využíváno bočné palby. Jejich cílem byly hlavně nepřátelské baterie, osady, nepřátelské tábory a komunikace, vedoucí průsmyky.

Ke konci je třeba poznamenat, že do světové války neměla německá armáda speciálních horských útvarů pěchoty ani dělostřelectva. Tento nedostatek se projevil hned na počátku války a teprve potom začali Němci organisovat horské formace.

Plukovník jezd. v. v. St. Klíčnick:

A. Gromyčenko „Očerki taktiki tankovyh častěj“.

Moskva 1935 — Gosizdat, str. 319.

Autor „Nástinu taktiky tankových jednotek“ A. Gromyčenko se podjal úkolu podat v knize souhrn názorů na použití tanků z cizí odborné literatury a z předpisů druhých armád. Nelze to tedy nazvat ruskou taktikou; kromě snůšky z cizích pra-

menů vyjadřuje i své dosti originální názory o světových tankových doktrínách a je třeba časového odstupu, aby mohly být prakticky vyzkoušeny a oceněny.

V I. stati se obírá krátkou historií vzniku tanků a jich bojového použití ve světové válce.

V II. stati uvádí základní vlastnosti soudobých tanků, způsoby jich upotřebení jako prostředku čistě útočného. Jejich úspěch je závislý na překvapení, mase, hloubce a rychlosti útoku. Klasifikuje stav dnešního materiálu podle váhy, rozměrů a způsobu jich použití.

V III. stati přichází k odůvodnění tvarů pořadových, přibližovacích a bojových. Četa je v boji nedělitelná. Jen ve výjimečných případech mohou půlčety, ba i jednotlivé tanky dostat samostatné úkoly, jako průzkum, zajištění a spojení nebo jako podpora malých pěších jednotek. Jediný bojový tvar čety je rojnice, která je těžko zasažitelná dělostřelectvem.

Přeměna bojového tvaru se děje obratem na místě.

V této stati je autor rozhodně neschematický.

V stati IV. popisuje způsoby palby tanků a velmi poutavě mluví o volbě cílů palby.

Přirovnává rotu tanků (podle mohutnosti palby) k 2—3 kulometným rotám, 3—5 málorázovým dělostřeleckým bateriím; k tomu ovšem se řadí rychlost pohybu a manévrovací schopnost tanků. Palebné úkoly tanků vyplývají z taktického účelu boje tanků a situace, za které se úkol řeší.

Dávky z kulometu jsou závislé na pohybu tanku, terénu, druhu cíle a jsou: krátká 2—4 rány, normální 4—7 ran, velká přes 10 ran.

Manévr tanků má za účel vytvořit tvar, způsobit k nejúčinnější palbě a méně zranitelný palbou nepříteli.

V stati V. přechází na otázku podřízenosti tanků v různých druzích boje a je stoupencem taktické podřízenosti tomu veliteli, kterému je svěřena operace (tím bývá velitel divise, sboru nebo velitel pěchoty a jezdeckva). Je nevýhodné přidržovat tanky k těsnému a neustálému styku v součinnosti s pěchotou a jezdeckvem. Jejich součinnost musí být časově rozvržena.

Pracují-li tankové jednotky bez podřízenosti pěchotě (jezdeckvu), jede velitel před svou jednotkou. Při spolupráci s pěchotou (jezdeckvem), a jsou-li podřízeny pěchotě, je velitel tankové jednotky na SV. pěší (jezdecké) jednotky nebo blízko něho, sleduje boj své jednotky a udržuje se svým zástupcem spojení rádiem a tanky. Je-li terén nepříznivý nebo situace velmi obtížná, je tankový velitel u své jednotky a k veliteli podporované jednotky vyšle svého zástupce.

V VI. hlavě probírá zajištění tanků v boji. Toto zajištění nezáleží jen v dobrém průzkumu a přímém zajištění, ale také v topografické přípravě celého podniku a v dobré úpravě dopravy. Rusové velmi zdůrazňují včasnou topografickou přípravu, poněvadž rychlost pohybu a manévrovací schopnost tanků se může po ní v plné míře projevit.

V nástinu je věnována velická pozornost řízení pohybu. Čím je víc tankových jednotek, tím přirozeněji nabývá významu organizace jejich pohybu. Pouhá organizace nestačí, není-li neustálého dozoru nad vypracovanými rozvrhy a není-li zajištěna včasná pomoc a pružná změna dispozic při nepředvídaných změnách situace.

Je to něco, co se podobá naší službě železniční a silniční dopravy, ale je to daleko pečlivěji uspořádáno. Povinností řídicích orgánů je úplně zajistit souvislost a plynulost pohybu. Přidělují se jim proto ženijní a chemické jednotky, pojiťka a jednotky protiletadlové obrany. Dále se přidělují traktorová vozidla, pojízdné dílny a zásoby pohonných hmot.

Této službě dopravy podléhají všechny cirkulační hlídky; vyhledávají za všech možných operací cesty a upravuje je ženijními vojsky, asanuje, dohlíží na pochodo-

vou kázeň proudů a jich zastírání, organisuje nebo pomáhá při OPL. za pohybu nebo při zastávce, vykonává dozorčí službu za proudy a rovněž opravuje porouchaná vozidla, není-li na opravu třeba víc než dvou hodin.

V statích VII.—XII. jsou popsány jednak všeobecné zásady boje tanků, způsoby boje čety, roty a praporu; jednak pochody jednotek tanků v různých podmínkách, ubytování, útok, obrana a ústup.

Co se týká pochodů včleněných tankových jednotek, autor knihy nevyřešil obtíže včlenění jich do různých proudů, nýbrž omezuje se na to, že je zařazuje mezi předvojem a valným vojem. Naprosto rozdílný názor vyjadřuje vzhledem k našim zásadám o způsobu použití tanků v střetném boji. Práví, že všechny tanky vyjedou před předvoj, jakmile se průzkumné jednotky střetnou, v každém případě před střetnutím předvoje. Nečekají na úpravu součinnosti s pěchotou a dělostřelectvem. Ponechat tanky za podobných situací v záloze je neúčelné. Rozdělení tankových jednotek na menší částice mezi předvoj a na hlavní síly za účelem příštího jich použití k přímé podpoře pěchoty v prvním údobí boje je nevýhodné, poněvadž se tím zeslabuje všeobecný účinek a konečný výsledek masového hlubokého úderu tanků. Hlavní úloha tanků v střetném boji je nalézt nepřátelské hlavní síly a rozbít je ještě za pochodu v pochodových prouděch do jejich rozvinutí. Podle autora tyto masy mají průzkumné jednotky a předvoje nepříteli jen přejít, aniž se jimi dají zdržovat, a všemi silami se mají vrhnout na hlavní síly.

Jinak pro útok na nepříteli v obraně dělí sledy tanků tak jako my. Jen sled tanků přímé podpory pěchoty (jezdeckta) se nesmí vzdálit od ní na víc než 600 m, aby bylo zachováno spojení zrakem a umožnila se pěchotě a dělostřelectvu okamžitá pomoc tankům palbou; vzdálí-li se přes 600 m, musí se tanky jednotky vrátit.

Rozdílný je tu názor, že každý sled předchází průzkumný sled tanků ženijních. Úkolem sledu je včas zjistiti zastřené zbraně PÚV. a baterie, „vyzvat“ je ke střelbě a tím umožnit tankové jednotce organisaci útoku.

Ženijní tanky jsou opatřeny potřebným materiálem na odstraňování překážek (minových polí, příkopů a j.).

V závěru lze říci, že v knize marně hledáte speciálně ruskou tankovou taktiku, a tudíž vás o Rusku vlastně ani neinformuje; je to spíše všeobecná pomůcka do příslušných škol nebo kursů. Přesto však zasluhuje pro svou methodičnost, aby byla u nás odborníky prostudována.

Z cizích revuí.

TECHNIKA I VOORUŽENIJE, č. 9, září 1936.

V. Malinovsky: O jedinom pulemětě pěchoty. (Jednotný kulomet pro pěchotu.)

V pořadí diskuse předkládá autor úvahy o zavedení jednotného universálního kulometu pro výzbroj pěchoty. Text doplňuje obrázky několika systémů takových kulometů s uvedením způsobů jejich použití a výhod i nevýhod.

Nakonec uvádí všeobecné požadavky kladené na tento kulomet.

V jedné ze svých recenzí jsem psal již o této otázce podrobněji. (Pozn. rec.)

M. G.: O vlijanii atmosfernogo davlenija na strělbu iz strélkovogo oružija. (Vliv atmosférického tlaku na střelbu střelných zbraní.)

Autor této stati pojednává o změně tvaru dráhy střel a dostřelu zbraní na různých nadmořských výškách a zdůrazňuje nutnost, obzvlášť v rozsáhlém sovětském svazu, nezapomínat na tuto okolnost při výcviku ve střelbě, obzvlášť u jednotek umístěných v horských krajinách.